

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово
окупованих територій України, національних меншин
і міжнаціональних відносин

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-49-02

До реєстр. № 9295 від 12.05.2023

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 21 червня 2023 року (Протокол № 84), розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про громадянство України" щодо розширення підстав набуття громадянства України, реєстр. № 9295 від 12.05.2023, поданий народним депутатом України Гончаренком О.О., (далі – законопроект).

Як зазначено у пояснювальній записці, законопроект спрямований на актуалізацію положень законодавства у сфері громадянства, зокрема підстав набуття громадянства України. Прийняття вказаного законопроекту, на думку автора, дозволить спростити порядок набуття громадянства України громадянами Республіки Білорусь та Російської Федерації, які були під загрозою переслідувань або зазнали переслідувань через політичні переконання та проукраїнську позицію.

Законопроектом пропонується, зокрема:

1) розширити тлумачення терміну «незалежна від особи причина неотримання документа про припинення іноземного громадянства (підданства)» шляхом додавання норми, яка передбачає ще одну підставу, а саме: випадок, коли дипломатичні стосунки України з іншою державою розірвані, дипломатичні установи цієї держави припинили свою діяльність на території України, а громадяни такої держави, які набули громадянство України та взяли зобов'язання припинити протягом двох років з моменту набуття громадянства України іноземне громадянство (підданство), фактично позбавлені можливості виконати таке зобов'язання та завершити процедуру набуття громадянства України;

2) встановити підставу набуття громадянства України, коли є загроза переслідувань або можливе таке переслідування через політичні переконання або проукраїнську позицію громадянина держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом або держави, яка не визнає територіальну цілісність та суверенітет України або відмовляється

визнавати протиправність посягань на територіальну цілісність та суверенітет України у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України;

3) передбачити, що декларація про відмову від іноземного громадянства особи, яка зазнала переслідувань, разом із документом, що підтверджує переслідування, може бути подана не тільки іноземцем, який є громадянином держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом, а й держави, яка не визнає територіальну цілісність та суверенітет України або відмовляється визнавати протиправність посягань на територіальну цілісність та суверенітет України у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України;

4) передбачити можливість, коли умови щодо отримання дозволу на імміграцію, володіння державною мовою або її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування, наявність законних джерел існування не поширюється на осіб, крім вже визнаних Законом, які у країні своєї громадянської належності перебували під загрозою переслідувань або зазнали таких переслідувань через політичні переконання або проукраїнську позицію та подали декларацію про відмову від іноземного громадянства особи, яка була під загрозою переслідування або зазнала таких переслідувань, разом із документом, що підтверджує переслідування;

5) до категорії осіб, на яких не розповсюджується положення частини сьомої статті 9, додати іноземних громадян, які зазнали переслідувань через політичні переконання або проукраїнську позицію.

Відповідно до пояснювальної записки реалізація законопроекту не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку висловлює до проекту Закону низку суттєвих зауважень та зазначає, що питання, які є предметом регулювання даного законопроекту (надання переслідуваним за політичні погляди особам захисного юридичного статусу в державі їх перебування), вже знайшли своє правове регулювання у законодавстві України. Зокрема, відповідно до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» Україна надає захист іноземним громадянам і особам без громадянства, які його шукають на її території, окрім іншого, шляхом визнання біженцем.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету ухвалив рішення, що зазначений законопроект не має впливу на показники бюджетів. У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно із законодавством.

Державна міграційна служба України не підтримує законопроект.

Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку зазначає, що реалізація положень законопроекту не впливатиме на показники бюджетів.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету, зокрема, зауважили, що переслідування особи через її політичні переконання не може бути підставою для отримання громадянства іншої держави, оскільки за своєю природою політичні переслідування є порушенням

прав людини, через що особа змушена шукати притулок, і, як наслідок, вже згодом мова може йти про надання такій особі громадянства держави, якою надано притулок. Відповідно до норм міжнародного права переслідування особи через політичні погляди у країні своєї громадянської належності є підставою для надання особі статусу біженця, а не громадянства.

У ході засідання також було зазначено, що всі особи, які при набутті громадянства України мають право подати декларацію про відмову від свого іноземного громадянства, фактично залишаються у правовому зв'язку із державою своєї попередньої громадянської належності і розглядаються цією державою як її громадяни, тобто одночасно з громадянством України вони мають громадянство іншої держави.

Окремо зверталась увага, що наразі в Конституційному Суді України розглядається справа за конституційним поданням 99 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення статті 4 Конституції України в аспекті положення про те, що в Україні існує єдине громадянство. Тому до прийняття Конституційним Судом України рішення щодо тлумачення поняття «єдине громадянство» внесення запропонованих змін до Закону України «Про громадянство України» є передчасним.

За підсумками розгляду законопроекту Комітет ухвалив рішення: рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про громадянство України" щодо розширення підстав набуття громадянства України, реєстр. № 9295 від 12.05.2023, поданий народним депутатом України Гончаренком О.О., включити до порядку денного дев'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду у першому читанні відхилити.

Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначено народного депутата України – голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

